

VTT

een dramady

Joris Vermeulen

VTT

een dramady

PERSONAGES

op het toneel en op film:

Allan Dijkstra alias Edgar De Gobineau, ex-kraker, botenhandelaar

Charles De Gobineau, vader van Allan Dijkstra, ex-diplomaat, politicus

Brechtje Hiemstra, ex-hoofdredactrice van een damesblad

Ijsbrand Tjalling, gestruikelde projectontwikkelaar, man van Brechtje Hiemstra

op film:

Messalina, een jonge blonde vrouw in Parijs

vier cafébezoekers – twee vrouwen en twee mannen – in Medemblik

een bankbediende van de UBS in Bazel

‘Hegel heeft ergens gesteld dat alle grote wereldhistorische gebeurtenissen en personen zich tweemaal zouden voordoen. Hij vergat eraan toe te voegen: de eerste keer als tragedie, de tweede keer als komedie’

Karl Marx, *Der 18te Brumaire des Louis Napoleon* (1852)

‘Stompzinnigheid is de elementaire bouwsteen van het heelal omdat er meer van is dan van waterstof’

Frank Zappa, *The Real Frank Zappa Book* (1989)

Come closer and see / See into the trees / Find the girl / While you can
Come closer and see / See into the dark / Just follow your eyes / Just follow your eyes
The Cure, ‘A Forest’ (1980)

‘Laat varen dan al wat uw hart doet gruwen’

Sofokles, *Koning Edipus* (vert. Joost van den Vondel, 1660)

‘De werkelijkheid is vreemder dan fictie, maar dat komt doordat fictie zich moet houden aan wat mogelijk is; de werkelijkheid niet’

Mark Twain, *Following the Equator* (1897)

‘Een dictatuur zou enorm veel gemakkelijker zijn, geen twijfel mogelijk’

George W. Bush, in: *Business Week* (30 juli 2001)

‘Geld is beter dan armoede, zij het alleen om financiële redenen’

Woody Allen, *Without Feathers* (1975)

‘Eén ding is zeker: gekloot zijt ge altijd’

Michaël R. Roskam, *Rundskop* (2011)

‘Per slot van rekening ben je maar een heel klein kereltje in een grote wereld’

J.R.R. Tolkien, *De hobbit* (1937, vert. Max Schuchart)

‘Alles is illusie’

Mata Hari, vlak voor haar dood voor een Frans vuurpeloton (15 oktober 1917)

‘Dat alles hangt af van het standpunt dat men inneemt’

Guillaume Apollinaire, *Les mamelles de Tirésias* (geschreven 1903, première 1917)

∞
AKTE 1
∞

SCÈNE 1

medium toneel
personage Allan Dijkstra
muziek Florent Schmitt, *Le palais hanté*,
étude symphonique d'après E.A. Poe, op. 49

Een rommelig kantoor aan de haven van Medemblik met ergens een bordje DIJKSTRA ZEIL-EN MOTORJACHTEN. Voor de ramen ouderwetse, stoffige, scheef hangende jaloezieën met vergeelde brede lamellen. Een kast met een stereo-installatie. Achter op het toneel een zo groot mogelijk projectiescherm, dat onzichtbaar is indien niet-gebruikt. Allan Dijkstra, een in een zwart pak geklede, stijlvolle maar ook morsige figuur met vetzig en te lang, donker haar en een extreem bleek gezicht, zit in zwarte bureaustoel achter een bureau met daarop stapels paperassen en een lelijke computermonitor. Wezenloos staart hij voor zich uit. Na enige tijd begint de man hardop in zichzelf te praten, monotoon, alsof hij iets opdreunt. De muziek gaat door.

A.D. Wie wil manoeuvreren met een schip moet weten hoe drie onderdelen op elkaar inwerken: roer, motor en schroef... Stroming en wind beïnvloeden de koers van het schip. De vorm bepaalt de gevoeligheid voor wind: hoe meer volume boven water, hoe gevoeliger het schip is voor wind. Weinig massa en weinig of geen kiel maken dat het schip snel afdrijft. Als het aan de grond loopt, stopt u direct de motor om schade aan de schroef te voorkomen. Is de schroef vrij, probeer dan achteruit te varen. Lukt dat niet, gooi dan een anker uit... Een anker... Man overboord?! Draai altijd de schroef van het schip weg van de drenkeling, herinner hem eraan dat hij moet zwemmen en gooi een reddingsboei bovenwinds naar hem toe... Bovenwinds... Boven-... winds... Bo-... ven-... winds... Winds...

De man valt stil. Het muziekstuk van Florent Schmitt krijgt de overhand. Even later is Allan Dijkstra weer te horen.

A.D. Met twee verschillende stemmen:
Winst... Wat is m'n winst... Ja, wat is uw winst, meneer Dijkstra?... Of mag ik Allan zeggen?... Dat maakt het allemaal iets minder zakelijk, ziet u. Het praat prettiger... Fijn zo... Hoeveel schepen heb je dit jaar verkocht, Allan?... Twee? Twee maar liefst?...

Het havencafé hier loopt minder slecht. Het aandelenpakketje van je schoonvader, mocht je die hebben gehad, rendeert beter... En je hypotheek dan, Allan?... De aflossing op je voorraad?... De bank... (Boos:) Ja wat, de bank?!... Pfff, de bank... Ja... Je zult naar alternatieve inkomsten moeten zoeken, Allan... O?! Hoezo?!... Hm... Volgend jaar wordt alles beter... Volgend jaar? Laat ik reëel wezen... Over twee jaar, dan... Wie weet heeft je vader nog een potje met geld?... Hé! Uitkijken, vuile rukker... Rustig maar, Allan... Anders misschien weer een boek schrijven... Allan?... Een boek? Tsss... Zoals? Een update van mijn Kleine vaargids voor de beginnende schipper? Mijn Grote vaargids voor de gevorderde schipper? Nou nou, poe poe, wat een bestsellers waren dat... Cursussen geven?... Cúrsussen? Lessen, bedoel je?... Zeillessen?... Aan een paar verveelde, omhooggevallen figuren die van malligheid niet weten wat ze met al hun geld moeten? Van ieder talent gespeend?... Behalve... Dezelfde minkukels aan wie ik mijn boten verkoop?... Verkocht, jij je zin... Na alle investeringen die ik heb gedaan?... Mijn vertrek uit Parijs... Uit Amsterdam... Alle andere offers die ik heb gebracht... Voor 'een nieuwe wereld'... De naïviteit... Mijn god, mijn god, wat doe ik hier...

SCÈNE 2

medium toneel

personage Allan Dijkstra

muziek Florent Schmitt, *Le palais hanté*,

étude symphonique d'après E.A. Poe, op. 49

De telefoon gaat. Zuchtend loopt Allan naar een kast, doet die open en draait een onzichtbare volumeknop ver naar links. Hij neemt de telefoon op.

A.D. Dijkstra Zeil- en Motorjachten, goedmorgen... U bent er vroeg bij... U hebt haast... U bent geïnteresseerd in zeillessen. Daar doe ik niet aan. Ik handel in boten, wereldwijd... Ik ben de beste zeildocent die er is, heeft men u verteld. Jottem, zoals ze hier zeggen, mijn dag kan niet meer stuk. Maar: hoe komt u daarbij?... U heeft zo uw connecties... De kroonprins... Die heb ik inderdaad een blauwe maandag les gegeven, zij het onder protest, op dringend verzoek, zo niet op bevel van een ex-werkgever... Inderdaad, het is wel de betere referentie... Pardon, u zei? Als ik u het zeezeilen kan bijbrengen bent u geïnteresseerd in een van mijn grotere jachten?... Is dat niet wat kort door de bocht? Al te strak overstag, *if you don't mind my woordspelinkje?*... U hebt al een schip op het oog?... Via mijn website... Want u wilt een reis om de wereld maken. Wie wil dat niet? M'n zuster ook, had ze nog geleefd... Ja, inderdaad, Jules Verne heeft het 'm gelapt, al meer dan honderd jaar geleden, maar hij deed het op papier. Voor een echte wereldreis hebt u heel wat meer nodig dan dat. En zeker meer dan tachtig dagen, met een zeilboot... U bent een doorzetter? Tuurlijk, dat zijn we allemaal... Wablief? Ik niet? Met alle respect, mevrouw, maar van dat soort teksten ben ik niet gediend. Mevrouw... Of ik net als al die anderen ben? Welke anderen bedoelt u,... mevrouw? Dat meent u niet... U bent net als al die anderen... Ik mag dan in Medemblik wonen, boten aan de blanke top der mensheid verkopen en niet aan mijn gekleurde medelander, maar... U hebt uw oog laten vallen op de *Renegade*... Met uw smaak is niets mis, dat moet gezegd... Mevrouw, de specificaties van mijn boten kan ik dromen... Bouwjaar 1995, lengte 16 meter 66, breedte 4 meter 34, diepgang 2 meter 24, prijs 297 duizend euro 621... U wilt de begeleidende tekst nog even overhoren? Wees mijn gast! *De Renegade* is een prachtige kruizer voor de lange afstand. Alles voor een wereldreis is aan boord, wat u maar wil'... Spelfouten op de site... 'Kruizer' moet met een 's', het is 'wilt', niet 'wil'... Natuurlijk mevrouw, wat u maar wilt-t-t mevrouw, waar heb ik op school gezeten mevrouw, neemt u mij niet kwalijk me... Gelukkig wordt mijn gebrek aan brains gecompenseerd door mijn looks... Mijn reputatie is me vooruitgesnel... U vindt dat ik er op de site inderdaad leuk uitzie... Meevaller van de... U bent benieuwd

naar de live experience... U hebt het nu over de zeillessen... Als ú had opgelet had u gehoord dat ik geen... Vijfhonderd euro per uur?... Handje contantje?... Ik ben een expert, u hébt blijkbaar haast. Neemt niet weg dat het advocatentarieven zijn. En vastgoedprak... Goed, goed, ik pas op... Uw man zit in het vastgoed... Zát in het vastgoed... Hij is gepensioneerd?... O, voortijdig gestopt... Ja, natuurlijk is hij nog jong, want hij gaat samen met u op zeilles, met het oog op een wereldreis... Ijsbrand Tjalling?... En of ik die ken. Wie kent hem niet. Hij heeft de laatste tijd in alle kranten gestaan. Laten we wel wezen: niet altijd even... Moest hij niet voor de rech... Natuurlijk, ik pas op... U hebt geluk dat het financiële tij... Laten we het maar eens proberen... Wanneer? Dadelijk al? Weet u hoe vroeg het nog is? Ik bedoel: denkt u dat ik hier niets te doen heb?... Rustig, u hoeft geen ander te bellen, vandaag ben ik toevallig vrij. Een verplichte snipperdag... Inderdaad, dat is een grapje... De spijker op z'n kop, ik ben eigenaar-directeur van deze toko, beslissingsbevoegd, geen onderknuppel... U zei toch net dat u in Friesland woonde?... U hebt wéér gelijk, over de Afsluitdijk, dat toppunt van Hollands Glorie, is het vanuit Leeuwarden amper een uur rijden. Wat was uw naam ook alweer? Dan noteer ik die even, voor alle zekerheid... U zei? Sorry, de verbindingen met de buitenwereld in dit waaigat... Aha, Brechtje Tjalling-Hiemstra, in mediakringen... eigenlijk overal beter bekend onder uw meisjesnaam Brechtje Hiemstra... Nee, neemt u mij vooral niet kwalijk, uw naam had ik niet eerder gehoord... Mee eens, een getrouwde vrouw die onder haar mans naam werkt, dat is zó 1900... Dan kun je een carrière wel verge... U bent géén tuinbroek dragende feminis... Monogamie daarentegen is passé, vrouwen moeten uitgaan van hun eigen kracht... Door het glazen plafond stoten, ook op het relationele vlak... Een standpunt van u dat algemeen bekend... Ja maar, ik lees dergelijke vrouwenbladen niet. Al was het de *Lady Times*. Mocht die bestaan... O, die bestaat... Dan heb ik iets gemist... Dat overkomt me va... Ik kan me voorstellen dat u succes hebt. Als uw pen net zo scherp is als uw... Waarom bent u afgezwaaid als hoofdredactrice?... Stoppen op het hoogtepunt van je roem... Ik wil best aan James Dean denken, maar hij stopte noodgedwongen, pats, boem; hij overleed... in stijl, u een punt. Hij verongelukte in zijn Porsche 550 Spyder... Maar érg jong: 24 jaar!... Dat wil ik met alle liefde geloven, dat u nog steeds jeugdige... En mooi? Zo, zo... Weelderig kastanjebruin haar, grijs-bruine ogen, soepel van lijf en ledematen, volle lippen, ook op de andere juiste plekken goed gevuld... Geen doorsnee-Friezin... Achterkleindochter van een Javaanse prins... Het lijkt wel een contactadv... Leven als een vlinder in de zon... Een dagpauwoog... Poëzie... Het bestaan een sprookje... Een avontuur... Wereldreis... Uhuh, nu eerst in de BMW naar Medemblik... First things first... Wach! Uw 06-num...

Allan kijkt even naar de telefoon en legt hem dan neer. Begint weer voor zich uit te staren.

SCÈNE 3

medium film

personage Charles De Gobineau

muziek geen

Allans vader, Charles De Gobineau, vroeger diplomaat, nu politicus, verschijnt op het scherm. De flarden toespraken van Charles De Gobineau worden tussen de bedrijven door geprojecteerd. Per fragment is te zien dat de man steeds ouder wordt (gezicht en dergelijke, maar indien mogelijk ook auto's, kleding C.D.G. en toehoorders enzovoort). Charles De Gobineau is een doortrapte, vastberaden gentleman, maar met onmiskenbare ondertonen van een circusartiest; de – fictieve – kleinzoon van de beruchte graaf Joseph Arthur De Gobineau (1816-1882) heeft clowneske trekken gekregen. Vóór alles is hij verontrustend, door een bijna tastbare vleug waanzin in combinatie met zijn eloquentie, nietsontziendheid en vernuft. Hij heeft een extreem bleek gezicht en net als de historische figuur De Gobineau een sik en een snor, maar: stijlvol. Arrogant, een womanizer. Grote frustratie: hij is klein. Hij praat recht in de camera, van achter een kathedr behangen met vlaggen en wimpels. Per deeltekst bevindt hij zich in een andere, exotische omgeving, bijvoorbeeld een Scandinavisch landschap, met een select clubje winters uitgedoste mensen die hem toejuichen; vervolgens in Zuid-Europa, Oostenrijk, enzovoort. Dit om aan te geven dat de man veel in het buitenland vertoeft om daar zieltjes te winnen voor zijn ideeën. Hij is merkbaar in zijn element.

C.D.G. Hooggeëerd publiek! Zoals mijn grootvader met zijn machtige welsprekendheid al stelde in een van zijn bekendste geschriften: 'De menselijke geschiedenis heeft veel weg van een reusachtig tapijt. De stof daarvan vertoont meer dan één kleur; ze bestaat uit meer dan één element. Als men ernaar kijkt doet het tapijt vooral denken aan het werk van de kunstenaars uit Khazad-dûm. De meest merkwaardige mengelingen van bonte kleuren, de meest bizarre krullen smelten bij voortduring samen tot de meest verrassende grillen, en slechts dankzij die diversiteit en rijkdom wordt dit werkstuk, indruisend tegen alle wetten van de smaak, van een eveneens weergalozе schoonheid. De twee inferieure rassen van onze soort, het zwarte ras en het gele ras, vormen de onderlaag van grove katoen en wol, de daarna volgende families van het blanke ras maken het tapijt zachter door er hun zijde in te vermengen. Terwijl de Vikingen er met hun edele generaties aan de bovenzijde nog weer rankere draden doorheen weven, en zo van het tapijt een schitterend meesterwerk maken, met arabesken van zilver en goud.' Geachte toehoorders, mijn grootvader Joseph Arthur, graaf De Gobineau, bedoelde het zo kwaad niet met zijn hier en daar aparte woordkeus. Halverwege die woest romantische, negentiende-eeuwse samenleving kampend met voortsnellende technische vernieuwing,

kolkende antropologie, politiek en wat al niet meer, probeerde hij slechts opkomst en verval van staten en hun volkeren te verklaren. Feit is dat mijn grootvader zich enigszins naïef betoonde ten aanzien van de ‘kunstenaars uit Khazad-dûm’, die ogenschijnlijk brave tapijtwevers; het zijn wolven in schaapskleren gebleken. Feit is, vervolgens, dat hoe wij het ook wenden of keren samenlevingen nu eenmaal bestaan uit superieure en inferieure bevolkingsgroepen. Welnu, in onze samenleving is onze bevolkingsgroep, de rechtschapene – het zal u allen bekend zijn, ik verval in herhaling –, superieur aan alles wat hem omgeeft.

Het beeld van een neerbuigende, onheilspellend glimlachende Charles De Gobineau bevriest.

SCÈNE 4

medium toneel & film

personages Allan Dijkstra (toneel), Charles De Gobineau (film)
muziek Prince, 'Sign o' the Times'

Allan Dijkstra snelt het toneel op. Zijn haar is korter, jeugdiger, beter verzorgd. Hij is gekleed in een spijkerbroek met een zwarte Lacoste-trui en daaronder een T-shirt: Edgar De Gobineau vlak voordat hij zo'n twintig jaar geleden het ouderlijk huis verliet en van naam veranderde. Het podium en A.D. zijn zodanig aangelicht dat het kantoor van A.D. onzichtbaar is vanuit de zaal. Indien mogelijk op het podium iets wat verwijst naar het chique Parijs van de late jaren tachtig.

A.D. Kijkend naar het groter dan levensgrote beeld van zijn vader op het scherm (ook daar een eind-jaren-tachtigsfeer), veel feller dan hiervoor:

Ik een nietsnut? Ik nergens goed voor? Wacht jij maar af, vader. Wacht jij maar af. Ik zal het tegendeel bewijzen. De wereld zal van mij horen. In positieve zin. Wat niet voor jou geldt. Want waar ben jij goed voor? Waar ben jij je hele lamplendige leven goed voor geweest? Pimpelen met de groten der aarde, ja, dat kun je. Jaar in jaar uit toosten op de 'goede afloop' van het zoveelste diplomatieke overleg. Veel praten. En maar wauwelen. En maar denken dat de wereld daar beter van wordt... Weet je wat? Graaf De Gobineau moet de politiek in! De tijd is rijp om jouw soort mensen écht te helpen! (Imiteert een verslaggever, met een luchtmicrofoon voor zijn mond, tot het publiek:) Het is 1988, de Sovjets hebben het moeilijk, de Muur wankelt. (Weer tegen zijn vader, zonder luchtmicrofoon:) O gottegot, voor je het weet staan al die Oostblokkers ook nog eens op onze stoep... Het diplomaat-zijn is je niet genoeg, hè? Je verlangt naar directe macht, voor het te laat is! Komt dat netwerk je goed van pas, zeg. Je eindeloze geleuter met de groten der aarden. Die praatjes van je. Mooie, gladde woorden. Gevaarlijke woorden. Want o wee, welke ideeën schuilen achter die woorden? Berlijn. Stockholm. Londen. Brussel. Athene. Den Haag. Oslo. De Europese kruistocht van knappe, welbespraakte, ietwat ondermaatse Charles! *Ground control to major Charles*. Hij die iedere vrouw én man om zijn vinger windt! Wat zijn je echte motieven, vader? Vertel het eens! En maar de toffe diplomaat uithangen. De charmante politicus, nu dan. Wat doe je tijdens al je buitenlandse reizen, vader? Met wie spreek je? Waar spreek je? Wat zeg je? Waar slaap je? Inderdaad, in hotels. Mooie hotels. Dure hotels. Met al die andere 'groten' der aarde. En maar kouten. Moeder de vrouw? Prachtwijf! Moordwijf! Supermoeder! Ideale schoondochter! En zo goed kunnende koken! Altijd tiptop gekleed. Kind aan huis bij Dior et Compagnie. Uiteraard, de hippe lijn. Geen

mantelpakjes, het strakkere werk. Moulant noemen ze dat: tiet en kont pront in beeld. Moeders soirees: tot in de puntjes verzorgd. Heel Parijs of waar je op dat moment ook woont heeft het erover. Formidabel. En dan. Meneer de echtgenoot trekt weer eens de deur van zijn kapitale pandje achter zich dicht, stapt in het vliegtuig en laat maar komen de dames. Allons enfants de la patrie. Waar je ook komt, ze staan voor je klaar. Geld, aanzien en glatte praatjes doen wonderen. Denk maar niet dat ik je niet doorheb, vader. Onze moeder, die lieve Maria De Gobineau, voorheen Dijkstra. Tiptop geklede Maria. Edelimport uit Den Haag. Dochter van de voorzitter van het Vredespaleis. Een keus van niveau. 'Móóí dat ze is, maar wel een beetje blond.' Ha. Ha. Ha. Een reuzenbak, vader. Hoe vaak heb je haar verneukt met die grieten? Verniqued, verfickt, verfucked? Sta je van te kijken, hè? Wat een talenkennis! Is die internationale kostschool toch nog ergens goed voor geweest. Anders dan je veel getalenteerdere grootvader beheers ik het Perzisch nog niet, papà, maar wat niet is kan nog komen. Over komen gesproken: blond heb je ze ook buiten de deur het liefst, toch? Ik heb ook zo m'n contacten. Daar sta je van te kijken! Die nietsnut van een zoon van je. Of moeder je doorheeft doet er niet toe. Ík ons fabeltastische geslacht een slechte naam bezorgen? Kijk lekker naar jezelf, roep ik dan heel völkisch. Wacht jij maar eens af wat de geschiedenis met Karel de Grote doet. Charlatan Le Grand. Nee, ik zal je niet verlinken. Een kind ben ik niet meer, vader. Een lafaard ook niet. Tenslotte heb ik ook zo mijn trots. Ben je m'n vader. Ik heb niet voor je gekozen, maar mijn vader ben je. Ook heb ik niet gekozen voor het roemruchte geslacht van de Gobineautjes. Wat ik eraan doe? Ik vertrek. In jou en je fijne voorvaderen stop ik geen energie. Verloren moeite. Laten we hopen dat het allemaal vanzelf doodbloedt. Het kán niet anders. Vleesgeworden idiotie, er komt een einde aan. Misschien duurt het even, ooit zal het weg zijn. Weggeteerd. Weggehoond. Samenlevingen zijn sterfelijk, zoals je grootvader al zei. Mij zullen ze niets verwijten. Ik draag op mijn manier een steentje bij. Het is niet veel, maar wat wil je? Jouw gravenbloed stroomt door mijn aderen. Gelukkig ook nog dat van moeder. Minder blauw, een beetje blond zelfs, maar des te beter. Het kan net dat verschil maken. Ik doe niet meer mee. Ik ben weg. Voor de verandering steek ik ook eens onze landsgrenzen over. En wel voor altijd. Als ik iets doe, doe ik het goed. Voor die tijd loos ik zo veel mogelijk ballast. Om te beginnen met jou, met mijn achternaam. Met die Gobineau-derrie wil ik niet meer worden geassocieerd. Moeders meisjesnaam is nog onbezoedeld. Ja heus. Hoe meer jij buiten de pot piste, hoe zuiverder haar naam werd. Ook heet ik geen Edgar meer. Je hebt het goed gehoord: je bloedeigen zoon neemt een andere identiteit aan. Nog een jaar of twintig, dertig als je geluk hebt, en het is gedaan met het nobele geslacht De Gobineau... Je zoon wordt zéker geen diplomaat. Hè, wat jammer nou. Al die dure scholen voor niks... Je zoon wordt een immigrant. Zo'n ontwortelde,

destabiliserende factor van een andere natie. Nog even en dit adelaarsjong landt in Amsterdam. Amsterdam, hoofdstad van je vrouw d'r geboorteland. Een land dat anno '88 geestelijke vrijheid nog hoog in het vaandel heeft. Waar het vreemde welkom is. Vanuit daar zal ik mijn nut aan de mensheid bewijzen. Ik zal er slagen of sterven. Tabe.

A.D. verlaat meteen hierna het toneel om zich weer om te kleden. Tegelijkertijd verdwijnt het beeld van C.D.G. van het scherm.

SCÈNE 5

medium toneel & film

personages Allan Dijkstra (toneel), Brechtje Hiemstra,

IJsbrand Tjalling (toneel & film)

muziek geen

Het scherm toont beelden van een blinkend witte, door een vrouw bestuurde BMW – een cabriolet uit de 6-serie, sportief en duur – die met te hoge snelheid de schijnbaar vredige haven van Medemblik in rijdt. Dan plotseling afremt, zichtbaar zoekend. De enige sterfeling op straat wordt door de rijder – een man – naar de weg gevraagd. De BMW snelt ervandoor, slaat vlak voordat hij uit het zicht verdwijnt linksaf, gaat weer links, en komt dan aan de overkant van de haven richting toeschouwers gereden, nog steeds met hoge snelheid. De BMW wordt met piepende remmen geparkeerd, Brechtje Hiemstra (bestuurder) en IJsbrand Tjalling stappen uit. Brechtje Hiemstra is een goed geconserveerde, vrij lange, rondborstige, aantrekkelijke vrouw van rond de vijftig met bruin haar, grijs-bruine ogen en een extreem bleek gezicht, dat ze probeert op te fleuren met rouge. Kostbaar, sexy maar niet overdadig gekleed, een kordate manier van doen. IJsbrand Tjalling is een projectontwikkelaar met een te strak zittend, glanzend pak en niet-bijpassende schoenen aan en een Rolex om zijn pols. Zijn gezicht is rood van drank en opwindings, zijn haar is blond. Diezelfde twee lopen meteen na uit de auto te zijn gestapt in exact dezelfde kleren en dergelijke het toneel op. Tjalling kijkt steeds bangig achterom. Dijkstra zit alweer achter zijn bureau in zijn outfit van nu.

- B.H. Dit kantoor heeft vast ooit betere tijden gezien. Dag, ik ben Brechtje Hiemstra. Hij hier is IJsbrand Tjalling. Op de site zag u er iets patenter uit, maar u zal dan toch Allan Dijkstra zijn.
- A.D. Moe maar merkbaar gecharmeerd van Brechtje:
In één keer goed. (Hij gaapt.) Sorry, het werd vannacht een beetje laat. Dineetje met een paar hot prospects. Niettemin welkom bij Dijkstra Zeil- en Motorjachten, de nautische parel van Medemblik.
- B.H. ‘Nautische parel!’ Er is een groot dichter aan u verloren gegaan.
- A.D. ‘Dichter?’ ‘Groot?’ Het is maar hoe je het bekijkt. In vergelijking met diverse toppers heb... ben ik een kleintje. Een hobbit. Een lilliputter. Een microbe. En ‘verloren?’ Ik doe, zoals u in feite al opmerkte, mijn best bij leven en welzijn wat poëzie in deze wereld te brengen. Zeker in aanwezigheid van de betere vertegenwoordigers van het vrouwelijk geslacht. Zeker als die al bij het eerste telefoontje de indruk wekken dat ze aan de hand van de dichtkunst door het leven gaan. Dus zet ik mijn fraaiste beentje voor, artistiek gesproken. Al is het via stuitende clichés of veel te dure maar met talent gemaakte boten. Let wel, zoals gezegd: bij leven en welzijn. Want hoe

‘wel’ ben ik, zijn wij nog? En hoe lang? Als ik een spaarzaam relict van mijn elitaire middelbare kostschool mag ophoesten, uit de onvolprezen *Carmina Burana*: ‘O Fortuna, velut luna statu variabilis.’ Nog zo’n cliché, ditmaal betrekking hebbend op het lot, dat veranderlijk is als de maan. Moraal van het verhaal: één misstap en we liggen in de goot. Zo niet in het graf.

IJ.T. Angstig:

‘Misstap’? ‘Goot’? ‘Graf’?

A.D. En zeg maar ‘je’, hoor.

B.H. Van hetzelfde. ‘Je’ klinkt naar jeugd. Toekomst. Intimiteit. ‘U’ is van uit. Ugly. Urn.

IJ.T. ‘Uit’? ‘Ugly’? ‘Urn’? (Hij kijkt opnieuw schichtig om zich heen.)

B.H. Let maar niet op hem, Allan. Hij is wel eens dapperder geweest. Angst komt met de jaren, zeg ik altijd. In elk geval bij deze jongen hier. De angst vreet aan z’n geest. Aan z’n humor. Z’n uitgavenpatroon. Z’n libido. Vroeger, ach ja vroeger, één, twee... drie jaar geleden, toen ik op hem viel, toen was het een vent. Als ik daar weer aan denk. Woest en charmant, ondeugend en geil. Een kapitein van de vastgoedwereld. Kapitein? Generaal! Eén zo’n blik van hem en ik was weer gevloerd. In combinatie met zijn geld volstrekt onweerstaanbaar. ‘Capo dei Capi’, noemde ik hem liefkozend. Neuken als een bronstige dekhengst en zijn dorstige merrie. Eten in de beste restaurants, van Amsterdam tot Florence tot Kaapstad. Zeilen op het meer van Genève, zó op de boot stappen vanuit het Royal Plaza in Montreux. Weekendjes Parijs bij de vleet. Ach, heerlijk Parijs met je jeugdherinneringen. Mijn geboorte als Venus... Ik noem geen jaartallen. Alsof het gisteren was. Dat ik sindsdien nog aan werken tóe ben gekomen... Kortom, alweer te lang geleden was IJsbrand Tjalling een bink. Een lekkere kluif. Een leider. Tegenwoordig moeten we dat in zijn geval met een lange ij schrijven.

IJ.T. Flauw, flauw, wees maar weer flauw, vrouw. Ik ben toch niet gek? Massa’s belastingaanslagen, FIOD-brieven en rare dreigementen vallen op onze deurmat, en ons aller Brechtje, echtgenote in voor- en tegenspoed, steekt er de draak mee.

B.H. Had je maar verstandiger moeten handelen.

IJ.T. Uhuh, verstandiger. Intussen geeft mevrouw al dat onverstandig verdiende geld uit, want haar hoofdredactricepaarloon plus afzwaai-premie plus prepensioen is leuk maar niet leuk genoeg. Waar denken we dat ons optrekje in het Leeuwarder groen van is betaald? ‘Sanssouci’ me reet! Die kekke witte BMW 650i met zijn 367 pk? Aangeschaft nadat de asbakjes van de rode Lotus vol waren? Wat zullen de zeillessen van de heer Dijkstra opsouperen?

A.D. Uw vrouw kwam zelf aanzetten met een uurtarief van vijfhonderd euro. Handje contantje.

IJ.T. O, dat verbaast me niets. Met andermans flappen zwaaien kan ze heel goed. Kijk

haar eens staren naar het jacht dat ze op het oog heeft. (Merkbaar ongerust.) Het ziet er prettig degelijk en snel uit. Een overtocht naar Verweggistan kan het vast wel aan, lijkt me. Kan het ook met tegenwind hard?

- A.D. Snelheid maken met tegenwind? Ik merk dat u weinig zeilervaring hebt. Bent u wel een botenman?
- IJ.T. Het is jij, geen u. Ik ga nog rechtop door het leven, op beide benen, veerkrachtig tot en met. Heb je m'n gebit al eens goed bekeken? Blinkend wit, geen kroon, geen stifttand, niks! De Lach van Leeuwarden, werd ik ook wel genoemd. 'Je ziet er weer patent uit, Ijsbrand,' zei het pronte portiersmeisje van de rechtbank gisteren nog. Ijsbrand is mijn naam. Toe, noem me Ijsbrand. Brandend zwaard, betekent dat. (Zachter.) Het schip oogt duur. Eigenlijk te duur voor mijn huidige situatie.
- B.H. Weer van de partij:
Te duur. Tsss. Het was jóúw idee, dat zeezeilen. Plotsklaps werd het meneer te heet onder z'n voeten. (Tegen A.D.): 'FIOD-focking te heet,' om onze held even te citeren.
- IJ.T. Wat zullen we nou beleven? Jij verveelde je in Leeuwarden. Jij verlangde naar de reuring van Amsterdam. Een pied-à-terre in Oud-Zuid bood even wat afleiding. A raison van acht ton, exclusief verbouwing. Maar koud was de stuc droog of mevrouw wilde eindelijk weer écht iets van de wereld zien. Avontuur! Passie!
- A.D. Al betalen jullie me de vraagprijs voor dat schip, ik lijd er verlies op.
- B.H. Opeens als getriggerd door iets, peinzend:
Verlies...

SCÈNE 6

medium film
personage Charles De Gobineau
muziek geen

Het volgende fragment uit een van De Gobineau's toespraken. De drie personages op het toneel verlaten Dijkstra's kantoor. In het tegenlicht van de beeldprojecties wordt een zeiljacht – of wat daarop lijkt – het podium op gereden.

C.D.G. Hooggeëerd publiek! Zeehavens als die van Londen, Rotterdam en Hamburg, de industrie van Liverpool en Birmingham, handelssteden als Amsterdam en Antwerpen werden groot dankzij voortdurende immigratie. Immigratie van arbeiders uit ons omringende en verder gelegen landen. Maar bij die indrukwekkende bedrijvigheid dienen de nodige kanttekeningen te worden geplaatst. Alle voordelen van een almaar groeiende bevolking hadden een negatieve keerzijde: ze leidden tot aanpassingen van het politieke bestel teneinde het te verbeteren, maar uiteindelijk vormden ze de kiem van onze totale ondergang. Katalysator van deze ondergang zijn – laten we er geen doekjes om winden – de inmiddels vermolmde idealen van links en hun breed verafschuwde multiculturele experimenten. Zij dachten te kunnen toveren, zij bleken als moderne Frankensteins slechts monsters te hebben geschapen. Minimonsers, maar daarmee des te verraderlijker.

SCÈNE 7

medium toneel & film
personages Allan Dijkstra, Brechtje Hiemstra,
IJsbrand Tjalling (toneel)
muziek geen

A.D. Laten we nu eerst maar een zeillesje doen, beste mensen. Voordat het Monster van Medemblik zich roert.

IJ.T. Monster? Waar?!

A.D. Hier in de haven. Het drinkt zich 's avonds altijd lam en begint pas weer te steigeren in de loop van de ochtend.

B.H. O?

A.D. Kom. Tijd is geld, zegt men wel eens. Koffie en roze koeken zijn aan boord.

IJ.T. Heb je ook thee? Kruidenthee? En roze koeken, die mag ik niet van mijn tandarts.

Intussen lopen ze gedrieën (IJ.T. achteraan) naar de boot, die naargeestig wordt aangelicht. Op het scherm zonnig-dreigende beelden van de haven van Medemblik. Het gekrijs van meeuwen. B.H. en IJ.T. stappen in, het zeilen wat ontwend.

A.D. Weten jullie zeker dat je geen motorjacht wilt? Ik heb hiernaast nog een geweldig exemplaar liggen. De Atlantis. Uit 2005, 16 meter, vier slaappleatsen, keuken, teakhout, verzilverd beslag, de hele rimram. Volvo Penta-motor van 550 pk. Moet eigenlijk vijfenhalve ton kosten, maar jullie mogen hem hebben voor vijf.

IJ.T. Een erg aantrekkelijk aanbod, Allan. Dat ik helaas moet afslaan. Net effe te begroterlijk, zie je. Die zeilende *Renegade* van drie ton...

A.D. 297 duizend 621.

IJ.T. Whatever. Van die *Renegade* begint mijn Bruin al nerveus te worden. En 550 pk, dat moet een rotherrie maken. Te horen tot op de FIO... de Fiji-eilanden.

B.H. Daar hebben we El Comandante weer. Wat er ook gebeurt, wij blijven positief. Hè, Allan? Een zeiljacht is sportief, is jong, avontuurlijk, de wind in de hongerige zeilen! Een motorjacht is verveling. Is verval. Is de dood. Een 520 pk...

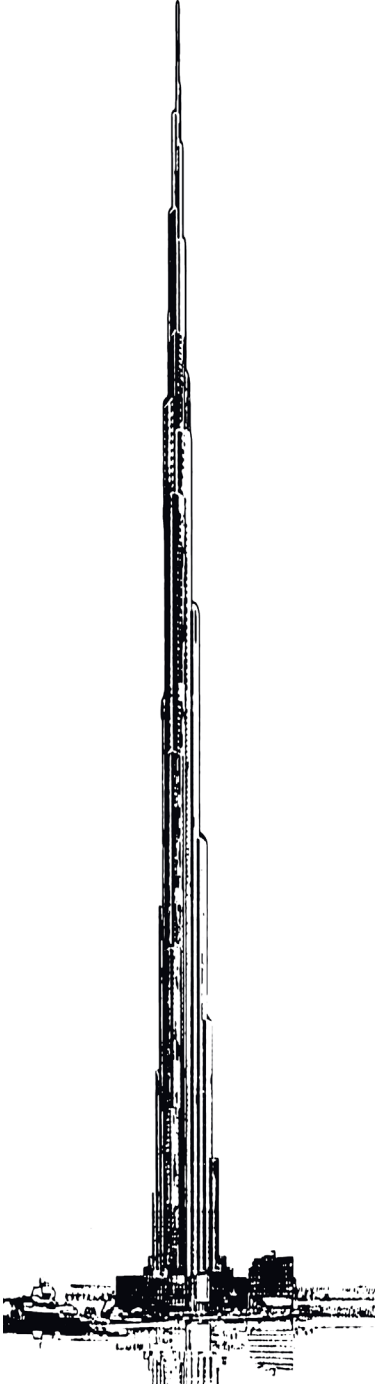
A.D. 550 pk.

B.H. Nog erger. Een 550 pk vette Magere Hein. Het lijkt een terminale contradictie, maar daar ligt-ie dus, verraderlijk te fonkelen in de zon.

IJ.T. Zon? Waar zie jij zon?

B.H. Ik heb heel wat afgezeild, hoor, Allan. In mijn nog wildere jaren deed ik regelmatig actief mee met diverse lovers van me. Barcelona... Saint-Tropez... Klaar om te wenden...

IJ.T. Mompelend:
Te winden.
B.H. Te wénden... Ree!

SCÈNE 8

medium film
personage Charles De Gobineau
muziek geen

C.D.G. Geachte toehoorders. Hoe wij het ook wenden of keren, beschavingen met etnische groepen die vreemden voor elkaar zijn zullen nooit een eenheid vormen. En als wij dan kritisch om ons heen kijken, niet met de blik van een zachte heemeester maar met die van een werkelijk betrokken, autochtoon lid van onze gemeenschap, constateren wij het volgende: de hobbit-'beschaving' die is doorgedrongen tot de onze is te zeer in verval geraakt. Het einde van deze verzameling lage figuren is nakende. En hoe kan het ook anders? Zij, vertegenwoordigers van de hobbitidiotie, zijn niet van hier; wij, rechtschapenen, wel. Is Denemarken van oorsprong een hobbitland? Nee! Het is rechtschapen. Is Engeland van oudsher een bolwerk van hobbits? Zweden? Nederland? Duitsland? Zwitserland? Italië? Mijn eigen Frankrijk? Stuk voor stuk eeuwenoude, hoogstaande, rechtschapen beschavingen. Harad? De bakermat van rechtschapenheid... Wat doen al die hobbits hier eigenlijk? Al die andere vreemdelingen? Wie heeft ze binnengelaten? Wij zijn thuis op ons eigen stukje aarde, ons eigen stukje aarde verklaart ons de liefde, en onze aarde liegt niet.

SCÈNE 9

medium toneel & film

personages Allan Dijkstra, Brechtje Hiemstra (toneel),

IJsbrand Tjalling (toneel & film)

muziek geen

- A.D. Mompelend:
Ik vertelde de kapitein over mijn angsten, maar hij besteedde geen aandacht aan wat ik zei.
- IJ.T. Sorry, je zei?
- A.D. Vermant zich, werpt Brechtje een zo charmant mogelijke glimlach toe:
Niets. Goed. We gaan van start. Een paar termen. Ten overvloede, want jullie kunnen zeilen, als ik het goed heb begrepen. Maar: zonder fundament geen huis. Zonder bodem geen boot. Het zeil aan de voorkant is de fok. Deze balk hier is de giek. Eraan vast zit het grootzeil.
- B.H. Allan, heel leuk en schattig en zo hoor, maar we zijn geen beginnelingen. Skip het intro. Zeezeilen, daar ging het om. Wij willen met z'n tweeën de... Rover... Runner...
- A.D. Renegade.
- B.H. ...De Renegade kunnen besturen. Op zee, onder pittige omstandigheden. Natuurlijk nemen we passagiers mee, dat begrijp je... Renegade... Wat een bespottelijke, onmogelijke naam. 'Afvallige'? 'Verrader'? Ik vind het he-le-maal niks. Wat dachten we van Het roer gaat om?... Goed, waar was ik gebleven...
- A.D. Jullie namen passagiers mee.
- B.H. O ja! Twee stuks minstens, liefst meer. Frisse, hupse figuren. Goed voor een lach en een gesprek, een glas en een wip. Waarom niet? Het moet wel leuk blijven. Maar we gaan ervan uit dat die van hun leven nog nooit gezeild hebben.
- A.D. Jullie weten nog niet wie je passagiers zijn? Als je voor langere tijd de zee op gaat is het wel zo wijs om mensen mee te nemen die je door en door kent. Halverwege IJmuiden en de Bermuda Driehoek struikel je niet over de uitstaphaltes.
- IJ.T. De Bermuda Driehoek... Interessant dat je daarover begint... Is dat niet de plek waar mensen plotseling kunnen verdwijnen, voor de rest van hun leven onvindbaar worden, als zeepbellen in de wind?
- B.H. Die rest van jouw leven is beperkt, zo veel weten we inmiddels, IJsbrand. Beste Allan. Ietsjes verlopen maar daarmee des te appetijtelijker Allan. Wie wij meenemen is óns pakkie-an. Als het zo ver komt. Laten we nu maar eerst kijken of we er hier und jetzt iets van bakken. De wereld om ons heen kan me nu even gestolen worden. Een fors deel van mijn leven heb ik – met talent, met succes – damesbladen in elkaar geknutseld. Heb ik belangstelling opgebracht voor Fatima's menstruatiepijntjes

en Melanies sinaasappelhuid, Brigittes glazen plafond en Debby's oppastrubbels. De rest van mijn leven wil ik alléén nog maar genieten. Crisis? Welke crisis? Ik ben mooi, ik ben temperamentvol, ik ben creatief. Mijn mogelijkheden zijn onbeperkt. Genieten dus, en nog eens genieten. En ik bepaal zelf met wie. Niet per se met Captain Fear hier. Ik zeg altijd maar: als echtgenoten niet samenleefden zouden er meer goede huwelijken zijn.

IJ.T. Het is weer zo ver. Deze plek is niet groot genoeg voor ons drieën. Laat ik maar weer de wijste zijn. Waar is de dichtstbijzijnde kroeg, zo die al open is op dit ongristelijke uur?

A.D. Eh, daar (wijst). Maar er is plek zat, hoor. Deze boot kan wel acht passagiers hebben. En dit is zonde van je lesgeld.

IJ.T. Hanig, weer even de oude:
Had ik dan al betaald?

B.H. Allan, laat hem toch. Hij is moe. Die jongen is toe aan een pilsje. Morgen haalt hij de schade wel in. Hè, schat? Ik bedoel qua zeillessen.

IJ.T. verlaat het toneel. Op het oplichtende scherm zien we hem richting havenkroeg slenteren. De boot is opeens zonnig aangelicht. Geluiden van meeuwen.

B.H. Die Ijsbrand toch. Het kan verkeren. Zeg, wat zitten we hier heerlijk, vind je ook niet? Zon en een Hollandse bries, zalig. Ideaal weer om eens lekker ongestoord te kletsen. Zeilen doen we later wel. Heb je er een glaasje erbij?

A.D. In de koelkast ligt een prima chablis. Een premier cru van Les Lys uit '99, als ik me niet vergis. Wacht, ik pak hem even (*rommelt wat een meter links of rechts van hem*).

B.H. Wat een geweldige vent ben jij, Allan. Knap, ruig, maar toch ook prettig beschaafd. Wijs en doortrap als een raaf. Zo krachtig! En een tikje speels... Een échte kapitein.

Tijdens de volgende scène praten A.D. en B.H. zo te zien door, maar hun gesprek wordt volledig overstemd door C.D.G.